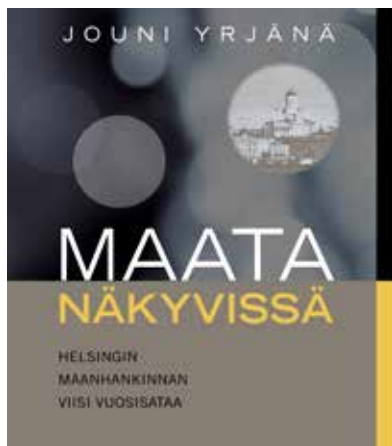

UUSIA JULKAISUJA

MAATA NÄKYVISSÄ – HELSINGIN MAANHANKINNAN VIISI VUOSISATAA

Jouni Yrjänä: Maata näkyvässä. Helsingin maanhankinnan viisi vuosisataa. 255 s. Edita Publishing Oy, 2013. ISBN 978-951-37-6450-0. Hinta 38 euroa.

Fil.tri. **Jouni Yrjänä** on tehnyt suururakan tutkimuksessa Helsingin kaupungin maanhankinnasta kaupungin perustamisesta tähän päivään asti. Kirja on 250-sivuinen sisältäen tekstin lisäksi runsaasti kartta- ja kuva-aineistoa. Sen sisältö on jaettu seitsemään ajanjaksoon, minkä lisäksi on yhteenvetokatsaus. Jokaisen jakson alussa on esittelysivu, mikä helpottaa lukemista.

Teoksen asiasisältö on runsas: alussa on paikallishistoriaa lahjoitusmaakysymyksiin viimeisten jaksojen esitellessä tänäkin päivänä näkyviä ratkaisuja. Karttojen kiitettävän runsas käyttö on aivan ratkaisevaa tekstin hahmottamiselle, ainakin muille kuin Helsingin hyvin tuntevalle. Teosta lukiessa tulee kyllä selväksi kuinka pitkävaikutteisia ja keskeisiä aikanaan tehdyt maanomistusratkaisut ja kaupungin maanostot ovat. Vaikkapa Kallion linjojen synty on mielenkiintoinen pikku esimerkki tästä.

Kirjassa on myös henkilöhistoriaa. Kiinnostavaa on enemmän kaupunkisuunnittelijoina tunnettujen arkkitehtien **Bertel Jungin** ja **Elieel Saarisen** maapolitiittinen aktiivisuus. Ajanjaksoon 1809–1916 sisältyy kaupungin

ensimmäiset maanhankinnat. Toisaalta siihen mahtuu myös muutamien isojen maakauppojen hylkäys ja epäilyt kaksoisrooleista kaupungin ja maayhtiöiden edustajina.

Aika 1917–1945 on nimetty suurten maakauppojen ja suuren alueliitoksen jaksoksi. Eräs erikoinen ja kenties vähemmän tunnettu tai tiedostettu ilmiö on tuolloin tapahtunut Helsingin ympäröivien yhdyskuntien rakentuminen ja muodostuminen kunniksi. Kaupungin maanhankinta ja välttämättömät kuntaliitokset kulkivat yhtä mukaa. Ongelma on kuvattu kirjassa hyvin, sitä voitaneen joiltakin osin peilata nyt käytävään kuntarakenneskusteluun. Tässä jaksossa 1917–45 esitellään myös kiinteistötoimen muodostuminen ja lautakunnan puheenjohtajan **Yrjö Harvian** uudistuksellisia näkemyksiä tonttipolitiikasta. Harvian toiminnan esittely on paikallaan, hän vaikutti keskeisesti myös alueliitoksiin. Harvian mielestä "kaupungin tärkeimpiä tehtäviä oli tonttien hintojen vakiinnuttaminen niin alhaiselle tasolle kuin mahdollista ja tonttien arvonnousun ja sen yhteiskunnallisten vahingollisten seurauksien ehkäiseminen". Tämänkin tilanteen kuvaaminen kirjassa panee lukijan ajattelemaan nykyisiä ratkaisuja.

Sotien jälkeisenä aikana (kirjassa jakso 1946–1972) "pääkaupunkiin purkautui valtava,

patoutunut väestönpaine". Maanhankinta rakentamistarpeen tyydyttämiseksi suuntautui paljolti kaupungin omalle alueelle. Ympäröiville maalaiskunnille "aluerakentaminen oli kätevä keino hallita kasvua". Tämän ajanjakson ratkaisuihin olisi kenties voinut harjoittaa enemmänkin jälkiviisautta. Tässä suhteessa mielenkiintoinen pohdinta on Itä-Espoon toteutumatta jäänyt liittäminen Helsinkiin. "...Helsinki hukkasikin ainutkertaisen tilaisuutensa...". Jakson päättyessä kaupungin maanomistus oli peräti 55 % maapinta-alasta.

Viimeisissä jaksossa esitellään erittäin kiinnostavasti monia maanhankinnan ja maapolitiikan "luovia ratkaisuja" ja "kekseliäitä oravannahkakauppoja". Henkilökuvat, -haastattelut ja kommentit värittävät tekstiä. Ristiriitotakin on ollut, niin poliitikkojen, toimittajien kuin kaupunkisuunnittelijoiden kanssa. Kuva-aineistoa pitää jälleen kiittää (Itäkeskuksen kaalimaa on raakamaata?). Maapakettilakien syntyvaihe jää kirjassa huomiotta. Ehkä niillä ei sitten ollut Helsingin maapolitiittisessa keinovalikoimassa merkittävää asemaa tai ne vaikuttivat pelkällä olemassaolollaan?

Kirjan viimeisessä jaksossa (1991–2013) esitellään paitsi maanhankintaa myös maankäytön muutosalueiden jalostamista sekä maankäytösopimuksia. Viimeksi mainituista Kampin keskuksen ja liikenneterminaalin synty on kyllä loistava esimerkki!

Kirjan viimeisenä karttasivuna on kaupungin maanomistus vuonna 2013, se on peräti 65 % maapinta-alasta.

Kirjaa lukemalla tulee kyllä vakuuttuneeksi maapolitiikan keskeisestä asemasta kaupunkisuunnittelu- ja kaupunkirakentamisprosessissa. Esille nousee myös virkamieskunnan tekemä kova käytännön työ, jota on kyllä pakko arvostaa. Vaikka kirja onkin maanhankinnasta, olisi kytkenä tontti- ja asuntopolitiikkaan kenties voinut enemmän esitellä. Kaiken kaikkiaan on arvokasta, että tällainen kirja on saatu aikaan. Sen vaatima työ on varmaan ollut iso urakka. Teoksen toivoisi löytävän mahdollisimman laajan lukijakunnan.

Jaakko Mähönen
Kaupungeodeetti emeritus, Oulu

Tiesithän

- että Maankäytön web-sivustossa ovat luettavissa artikkelikohtaiset PDF-tiedostot kaikista vuoden 2000 jälkeen ilmestyneistä jutuista?
- että voit hakea artikkeleita esim. kirjoittajan, otsikon, avainsanan ja vapaan sanahaun perusteella?

Käy tutustumassa:

www.maankaytto.fi/arkisto/sisallysluettelot.php